

Perustelumuuisto; Valtioneuvoston asetus nimetyltä katsastajalta, aluksenmittaajalta, tarkastajalta ja lippuvaltiotarkastajalta edellytetystä kokemuksesta ja osaamisesta

Pääasiallinen sisältö

Nimetyt katsastajan, aluksenmittaajan ja tarkastajan pätevyysvaatimuksista annettu valtioneuvoston asetus (1796/2009) esitetään kumottavaksi ja korvattavaksi uudella valtioneuvoston asetuksella nimetyltä katsastajalta, aluksenmittaajalta, tarkastajalta ja lippuvaltiotarkastajalta edellytetystä kokemuksesta ja osaamisesta.

Ehdotettavassa asetuksessa päivitetäisiin nimetyltä katsastajalta, aluksenmittaajalta ja tarkastajalta edellytetyt kokemus- ja osaamisvaatimukset. Kumottavaksi esitetyssä asetuksessa säädetään kokemus- ja osaamisvaatimusten lisäksi pätevyysvaatimuksista. Nämä pätevyysvaatimukset esitetään siirrettäväksi lain tasolle aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annettuun lakiin (1686/2009), jäljempänä alusturvallisuuslaki, jonka ehdotetut muutokset suunnitellaan astuvan voimaan samanaikaisesti esitetyn asetuksen kanssa.

Asetuksessa säädetäisiin uutena asiana nimetyltä lippuvaltiotarkastajalta edellytetystä kokemuksesta ja osaamisesta. Valmistelussa olevalla hallituksen esityksellä eduskunnalle laeiksi alusturvallisuuden valvonnasta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta on tarkoitus säätää nimetyistä lippuvaltiotarkastajasta ja tämän pätevyysvaatimuksista. Ehdotettavassa asetuksessa säädetäisiin tarkemmin nimetyt lippuvaltiotarkastajan kokemus- ja osaamisvaatimuksista.

Esityksen vaikutukset

Ehdotetulla asetuksella päivitetäisiin nimetyiltä katsastajilta, aluksenmittaajilta ja tarkastajilta edellytetyt kokemus- ja osaamisvaatimuksia vastaamaan paremmin nykypäivän osaamis- ja tehtävävaatimuksia. Muutosten arvioidaan lisäävän nimettyjen katsastajien, aluksenmittaajien sekä tarkastajien lukumäärää. Yhdessä alusturvallisuuslakiin ehdotettujen nimettyjä katsastajia ja aluksenmittaajia koskevien muutosten kanssa niiden arvioidaan parantavan katsastajien osaamistasoa sekä nostavan katsastustoiminnan laatua.

Pätevyysvaatimusten siirtämisellä lain tasolle sekä kokemus- ja osaamisvaatimusten tarkentamisen myötä nimettyjen katsastajien, aluksenmittaajien ja tarkastajien nimityksiä voitaisiin kohdentaa nykyistä tarkoituksenmukaisemmin sellaisille alustyypeille, joihin henkilön koulutus, pätevyys ja työkokemus parhaiten soveltuvat. Kokemus- ja osaamisvaatimusten päivittämisen arvioidaan myös lisäävän sellaisten nimettyjen katsastajien, aluksenmittaajien ja tarkastajien määrää, joilla on hyvä kokonaisvaltainen ymmärrys kotimaanliikenteen aluksista. Tämän arvioidaan parantavan nimettyjen katsastajien, aluksenmittaajien ja tarkastajien saatavuutta nykyisestä.

Nimetyille lippuvaltiotarkastajalle esitetyillä kokemus- ja osaamisvaatimuksilla varmistettaisiin, että nimetyillä lippuvaltiotarkastajilla on riittävä ammatillinen valmius hoitaa tehtävät valtion vastuulla toimivana tarkastusviranomaisena asianmukaisesti. Nimetyille lippuvaltiotarkastajille asetettaisiin tehtävän luonteen vuoksi tiukemmat kokemus- ja osaamisvaatimukset kuin nimetyille katsastajille. Vaatimustason ei kuitenkaan arvioida olevan niin korkea, että se hankaloittaisi nimettyjen lippuvaltiotarkastajien saatavuutta.

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia tai hallinnollisia vaikutuksia alalle tai viranomaisen toimintaan.

Valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa.

Asetusluonnos on ollut lausuntokierroksella x.5 - x.6.2026 välisen ajan. Lausuntoja pyydettiin asiaan liittyviltä tahoilta, minkä lisäksi esitys oli vapaasti kommentoitavana Lausuntopalvelu.fi -portaalissa.

Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Soveltamisala. Voimassa olevan asetuksen tutkintoja koskeva sääntely esitetään siirrettäväksi alusturvallisuuslakiin. Soveltamisala sisältäisi kuitenkin voimassa olevan asetuksen mukaisesti nimetyn katsastajan, aluksenmittaajaan ja tarkastajan osaamis- ja kokemusvaatimukset. Lisäksi asetuksen soveltamisalaan ehdotetaan lisättäväksi alusturvallisuuden valvontalain 9 §:ssä tarkoitetun nimetyn lippuvaltiotarkastajan kokemus- ja osaamisvaatimukset. Nimetyiltä lippuvaltiotarkastajilta edellytetyistä kokemus- ja osaamisvaatimuksista säädettäisiin tämän asetuksen 7 §:ssä.

2 §. Nimetyltä katsastajalta edellytetty kokemus ja osaaminen. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan asetuksen 2 §:ää. Voimassa olevan asetuksen tutkintoja koskeva sääntely esitetään siirrettäväksi alusturvallisuuslain 38 §:ään.

Lisäksi 1 momentin 1 kohdasta poistettaisiin vaatimus siitä, että nimetyillä katsastajalla on tai on ollut voimassa oleva STCW-yleissopimuksen mukainen II/2- tai III/2-pätevyyskirja. Nimetyt katsastajat suorittavat pääasiassa kotimaanliikenteessä käytettävien pienempien alusten katsastuksia. Näiden alusten tekniset järjestelmät, rakenteet ja toimintaympäristöt poikkeavat merkittävästi kansainvälisessä liikenteessä toimivien alusten vaatimuksista, joihin STCW-yleissopimuksen mukaiset pätevyydet ensisijaisesti perustuvat.

Pykälän 1 momentin 2 kohta korvattaisiin säännöksellä, jonka mukaan nimityskirja voidaan myöntää sellaiselle nimetylle katsastajalle, jolla on käytännössä saavutettu erityinen osaaminen, jonka Liikenne- ja viestintävirasto voi perustellusti yksittäistapauksessa hyväksyä.

Koska nimetyt katsastajat pääasiassa katsastaa kotimaanliikenteessä käytettäviä pienempiä aluksia, on perusteltua, että nimetyksi katsastajaksi voidaan hyväksyä myös henkilö, jolla on muu katsastuksiin liittyvä

koulutus ja käytännössä saavutettu erityinen osaaminen. Tällainen osaaminen voi olla hankittu esimerkiksi alusten huolto-, korjaus-, tarkastus- tai turvallisuustehtävissä. Näissä tehtävissä kertyvä kokemus ja käytännön taito voivat olla katsastustehtävien kannalta yhtä lailla, tai jopa tarkoituksenmukaisemmin, soveltuvaa kuin STCW-pätevyysjärjestelmän mukainen meripalvelu.

Ehdotettu lisäys mahdollistaisi joustavamman ja tarkoituksenmukaisemman pätevyiden arvioinnin niissä tapauksissa, joissa hakijalla on selvästi osoitettavissa riittävä tekninen ja käytännön asiantuntemus kotimaanliikenteen alusten katsastuksiin.

3 §. *Aluksen rungon ulkopuolisia katsastuksia sukeltamalla suorittavalta nimetyltä katsastajalta edellytetty kokemus ja osaaminen.* Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan asetuksen 3 §:ää. Voimassa olevan asetuksen tutkintoa ja valtuutusta koskeva sääntely esitetään siirrettäväksi alusturvallisuuslain 38 §:ään. Pykälään jäisi säännös aluksen runkorakenteiden tarkastusta koskevasta kokemuksesta.

4 §. *Aluksen radiolaitteita katsastavalta nimetyltä katsastajalta edellytetty kokemus ja osaaminen.* Pykälä vastaisi suurelta osin voimassa olevan lain 4 §:ää. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nimetyksi aluksenmittaajaksi voidaan hyväksyä sellainen hakija, joka täyttää jonkin tämän asetuksen 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa asetetun kokemus- ja osaamisvaatimuksen. Muutoksella pyritään keventämään aiempaa sääntelyä, jota on pidetty käytännössä liian rajoittavana. Nykyinen sääntely on estänyt sellaisten henkilöiden nimeämisen radiolaitteita katsastaviksi katsastajiksi, joilla olisi muutoin tehtävän suorittamisen kannalta riittävä asiantuntemus ja kokemus. Tavoitteena on lisätä radiolaitteisiin erikoistuneiden nimettyjen katsastajien määrää ja varmistaa, että kelpoisuusvaatimukset eivät tarpeettomasti sulje pois päteviä hakijoita.

Pykälän 2 momentin ensimmäinen virke vastaisi voimassa olevan asetuksen 4 §:n 1 momentin 2 kohtaa. Lisäksi momentissa säädettäisiin siitä, että aluksen radiolaitteita katsastavan nimetyn katsastajan on osoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle, että hän on perehtynyt aluksen radiolaitteita koskevaan lainsäädäntöön ja määräyksiin.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan muutettavaksi vaatimusta siitä, kuinka monta kertaa aluksen radiolaitteita katsastavan nimetyn katsastajan olisi ennen nimityskirjan myöntämistä osallistuttava Liikenne ja viestintäviraston järjestämään perehdytykseen sekä valtuutettujen katsastajien ohjauksessa suoritettaviin aluksen radiolaitteiden katsastuksiin. Vaatimusta kevennettäisiin siten, että osallistumiskertojen määrä alennettaisiin viidestä kolmeen. Ehdotettu muutos tukisi myös sitä tavoitetta, että radiolaitteisiin erikoistuneita nimettyjä katsastajia olisi saatavilla nykyistä enemmän.

5 §. *Nimetyltä aluksenmittaajalta edellytetty kokemus ja osaaminen.* Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan asetuksen 5 §:ää. Voimassa olevan asetuksen tutkintoja koskeva sääntely esitetään siirrettäväksi aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annetun lain (1686/2009) 65 §:ään.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nimetyksi aluksenmittaajaksi voidaan hyväksyä sellainen hakija, jolla on vähintään viisi vuotta merenkulkualan työkokemusta tai sellainen käytännössä saavutettu erityinen osaaminen, jonka Liikenne- ja viestintävirasto voi perustellusti yksittäistapauksessa

hyväksyä. Muutos täydentäisi kelpoisuusvaihtoehtoja ja mahdollistaisi nimetyksi aluksenmittaajaksi hyväksymisen myös niille hakijoille, joilla on Liikenne- ja viestintäviraston harkinnan mukaan tehtävän kannalta riittävä ja tarkoituksenmukainen osaaminen, mutta jotka eivät täytä momentissa tarkoitettuja koulutuksellisia taustoja.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevan asetuksen 5 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska Liikenne ja viestintävirasto ei enää järjestä aluksenmittauksia. Näin ollen hakijalta ei olisi mahdollista edellyttää osallistumista viraston suorittamiin aluksenmittauksiin. Käytännössä nimettyjen aluksenmittaajien tekemät aluksenmittaukset ovat vähentyneet, ja nykyisin aluksenmittaus perustuu pääosin piirustusten tarkastamiseen. Aluksella tehtävä mittaus rajoittuu yleensä yksittäisten mittojen varmistamiseen, eikä momentissa tarkoitettu viiden osallistumiskerran vaatimus enää vastaisi nykyistä toimintaympäristöä.

6 §. *Nimetyltä tarkastajalta edellytetty kokemus ja osaaminen.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nimetyksi tarkastajaksi voidaan hyväksyä sellainen hakija, joka täyttää tämän asetuksen 2 § 1 momentissa asetettujen vaatimusten ohella tässä pykälässä asetetut vaatimukset. Tämä mahdollistaisi sen, että Liikenne- ja viestintävirasto voi yksittäisissä tapauksissa hyväksyä sellaisen hakijan nimeämisen nimetyksi tarkastajaksi, joka ei täytä voimassa olevan asetuksen koulutusvaatimuksia, mutta on muun tehtävään liittyvän koulutuksen ja käytännössä saavutetun erityisen osaamisen myötä osoittanut pätevyytensä.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevan asetuksen 6 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevan asetuksen 6 §:n 3 momenttia.

7 §. *Nimetyltä lippuvaltiotarkastajalta edellytetty kokemus ja osaaminen.* Asetukseen ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä nimetyksen lippuvaltiotarkastajan kokemus- ja osaamisvaatimuksista. Lippuvaltiotarkastajan tehtävät kohdistuvat pääasiassa kansainvälisessä liikenteessä toimiviin aluksiin, joihin sovelletaan kansainvälisiä merenkulun turvallisuutta ja ympäristönsuojelua koskevia sopimuksia, kuten ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehtyä kansainvälistä yleissopimusta (International Convention for the Safety of Life at Sea, SopS 11/1981), jäljempänä SOLAS-yleissopimus ja alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvää vuoden 1978 pöytäkirjaa (International Convention for the Prevention of Pollution from Ships, SopS 51/1983) sekä kansainvälistä lastiviivayleissopimusta, 1966 (International Convention on Load Lines, 1966, SopS 52/1968). Näiden velvoitteiden noudattaminen edellyttää tarkastajalta syvällistä ymmärrystä alusten rakenteista, turvallisuusjärjestelmistä, varusteluista ja miehityksestä sekä eri todistuskirjojen ja määräysten välisistä suhteista. Sen vuoksi olisi perusteltua, että nimetyllä lippuvaltiotarkastajalla on käytännön kokemus ja perehtyneisyys nimenomaan SOLAS-yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien alusten tarkastusmenettelyihin, joista säädettäisiin pykälän 1 momentissa. Tämä varmistaisi, että tarkastukset tehdään yhdenmukaisesti kansainvälisten standardien kanssa ja että tarkastaja kykenee arvioimaan alusten vaatimustenmukaisuutta kokonaisvaltaisesti.

Pykälän 1 momentin vaatimuksen täyttymisen lisäksi, nimityskirjan saamiseksi, nimetyn lippuvaltiotarkastajan olisi täytettävä 2 momentissa asetetut vaatimukset. Pehdytyksen ja käytännön harjoittelun edellyttäminen Liikenne- ja viestintäviraston ohjauksessa sekä osallistuminen SOLAS-yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien alusten tarkastuksiin varmistavat, että nimetyllä lippuvaltiotarkastajalla on riittävä ammatillinen valmius hoitaa tehtävänsä asianmukaisesti ja valtion vastuulla toimivana tarkastusviranomaisena.

8 §. Voimaantulo. Pykälä sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen.

Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 6.7.2027 samanaikaisesti, kun laki alusturvallisuuden valvonnasta, laki aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annetun lain muuttamisesta ja laki merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta tulevat voimaan.

Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus

Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa erikseen säädetään.

Ahvenanmaalla alusturvallisuudesta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain mukaisesti valtakunnallisella lailla osana kauppamerenkulkua lukuun ottamatta muita kuin kauppamerenkulkuun käytettäviä aluslajeja. Se, miltä osin asia kuuluu maakunnan tai valtakunnan lainsäädäntövaltaan, määräytyy Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n ja 27 §:n mukaan. Valtakunnalla on 27 §:n mukaan lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat kauppamerenkulkua ja kauppamerenkulun väyliä (13 kohta), sekä rikosoikeutta siltä osin kuin ei ole kysymys teon rangaistavaksi säätämisestä ja rangaistuksen määrästä maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvalla oikeudenalalla (22 kohta). Maakunnalla on 18 §:n mukaan lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat luonnon- ja ympäristönsuojelua, luonnon virkistyskäyttöä ja vesioikeutta (10 kohta) sekä teitä ja kanavia, tieliikennettä, raideliikennettä, veneliikennettä ja paikallisen meriliikenteen väyliä (21 kohta).

Esitettävä lainsäädäntö koskee kauppamerenkulussa käytettävien alusten valvontaa, joten lainsäädäntö kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan itsehallintolain 27 §:n 13 kohdan perusteella.

Laintarkastus

[Asetus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.]

Toimivalta

Valtioneuvoston asetus annettaisiin aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annetun lain (1686/2009) 38 §:n 1 momentin ja 65 §:n 1 momentin, merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 13

luvun 2 §:n 1 momentin ja alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain (xxx/xxx) 9 §:n ja valtioneuvoston ohjesäännön 3 §:n 3 kohdan nojalla.

Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaisi asetuksen nimetyn katsastajan, aluksenmittaajan, tarkastajan ja lippuvaltiotarkastajan pätevyysvaatimuksista.

Esittelijä

Katja Viertävä, liikenne- ja viestintäministeriö